

ВИБОРЧІ ЦЕНЗИ: УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБОРЧОГО ПРАВА

Солоненко Олег Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

Термін ценз (лат. census від лат. senso – роблю опис, перепис) має декілька значень та походить з права Стародавнього Риму. Під ним малось на увазі періодичний перепис громадян з оцінкою їх майна з метою поділу їх на соціально-політичні, військові та податкові стани [1, с.76].

Сучасні види цензів ввелися у 18-19 ст.ст. буржуазією, що прийшла до влади, з метою відчуження певних верств населення від участі у виборах до представницьких органів, а також у роботі цих органів [2, с.19]. Найбільш поширеними були: майновий ценз (виборче право мають лише громадяни, що мають у власності встановлений, досить високий мінімум майна); освітній ценз (для участі у виборах необхідний певний мінімум освіти, практично недоступний на той час для більшості соціально незахищених верств населення) і його різновид — ценз письменності. Проти мігрантів був спрямований ценз осілості — вимога тривалого постійного проживання в даній країні або даному місті; ценз громадянства (надання виборчих прав особам, які протягом визначеного терміну є громадянами даної держави).

Сучасне значення терміну «виборчі цензи» зводиться до розуміння як обмежувальних умов, відповідність яким є підставою для допуску (не допуску) громадян до участі у реалізації конституційного права на участь у виборах.

Основними виборчими цензами (додатковими вимогами до потенційного виборця чи кандидата на виборну посаду) у сучасних країнах є:

віковий ценз – це встановлена законом вимога, відповідно до якої право брати участь у виборах надається лише після досягнення певного віку (вікове обмеження на заняття певної посади);

ценз осілості – це встановлювана державою вимога, відповідно до якої виборче право надається лише тим громадянам, які проживають у тій або іншій місцевості протягом певного часу. У низці країн ценз осілості не деталізується й зводиться до загальної вимоги мати постійне місце проживання;

моральні цензи – наприклад, «позитивна репутація», «високі моральні якості»;

освітній ценз – обмеження активного або пасивного виборчого права або можливості заняття посади з вимогою певного рівня освіти;

ценз громадянства – вимога належності до громадянства конкретної держави пов'язана з тим, що виборче право – це найважливіша форма участі громадянина в управлінні державними та муніципальними справами;

ценз судимості – обмеження встановлюються для тих, хто був притягнений до відповідальності за вчинення кримінального злочину та/або відбуває покарання;

ценз дієздатності – офіційне обмеження виборчого права на основі недієздатності виборця, – не мають право голосу громадяни, визнані судом недієздатними;

мовний ценз – володіння державою мовою (інколи в обсязі достатньому для спілкування);

ценз несумісності – полягає він у тому, що не підлягає обранню особа, яка обіймає певну посаду або займається певною діяльністю.

Таким чином виборчі цензи – це офіційно визначені умови, які легально обмежують можливість реалізації певних політичних прав. Тобто

виборчі цензи це встановлені в конституції або законах умови, що обмежують коло осіб, які мають право брати участь у виборах. Тому виборчі цензи становлять підставу для допуску чи відмови до участі певним особам у виборах.

Список використаних джерел:

1. Автономов А. С. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: учебник / А. С. Автономов. – М., 2005. – 460 с.
2. Пархоменко В. Г. Навщо і як брати участь у виборах до місцевих рад / В. Г. Пархоменко. – К., Ін-т гром. сусп-ва, 2001. – 143 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Губань Радим Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правознавства Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Право на самоврядування є одним з базових конституційних прав. І ця теза чітко відображена в Конституції України. Зокрема в статті 5: «Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [3]. В статті 7 Конституції України відзначається, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Крім того, в статті 38 Основного закону гарантується право громадян вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування та право доступу до служби в органах місцевого самоврядування. В статті 140 Конституції закріплене таке визначення місцевого самоврядування: «Міське самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України». Тобто, таким чином, через інститут місцевого самоврядування особи мають можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Більше того, органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території (стаття 144 Конституції України).

Право на місцеве самоврядування закріплене не лише на конституційному рівні, але й на рівні міжнародно-правових документів. Зокрема, у Європейській хартії місцевого самоврядування, що була ратифікована Верховною Радою України у 1997 році [2].

Однак не всім мешканцям населених пунктів України, з огляду на недоліки сучасного адміністративно-територіального устрою України, вдається реалізувати це право. Так, за підрахунками П. М. Ткачука у підпорядкуванні міських рад, крім власних міських територій знаходиться 907 населених пунктів, в яких проживає 1, 736 млн. чол. [7].

Крім того, як відзначає В. Малиновський, при цьому адміністративні кордони багатьох населених пунктів юридично не оформлені, значна частина населених пунктів, що входять до інших, має власні органи місцевого самоврядування і, як результат, на практиці не завжди вдається чітко визначити, яка територіальна громада здійснює місцеве самоврядування на тій чи іншій території [4, с. 349].

Авторський колектив під керівництвом Б. М. Данилишина звернув увагу, що до окремих міськрад входять селища людностю понад 10 тисяч жителів, що цілком достатньо для кваліфікації їх як окремих міст. Крім